

გაქვე ნომერი — ერთი შურა			
თვე	მან.	კ.	თვე
12	10	6	6
11	9	5	5
10	8	4	4
9	7	3	3
8	6	2	2
7	5	1	1

ოვერი

გაქვის დასავალი და კრო გენერალმა დასასწავლად უნდა მივმართოთ. თეოდორ რედაქციის ფრეილინის ქუჩა, ბასტიონის სხლო, № 5, წერეთლის გამაგრებულ საზოგადოების განცხადებას სთავადა-ანაური პანის სხლოში სახელის ქუჩაზე.

ფსი განსაზღვრის: ჩვეულებრივ სტრუქტურა კანკალი.

1877—1889

საპალიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი

1877—1889

მართლმადიდებელი ეკლესია, 19 მარტი არტიტი
 კ. დ. ყ ი ბ ი ა ნ ი
 გამართავს
 საღატურო საღამოს.
 წარმოდგენილი იქნება
 I
 შექმნილია.
 პიესა 2 მოქმედებად.
 ღორღ გარეუფის როლს ასრულებს კ. მ მ ს ნ ი.
 II
 მ ა ს კ ა რ ა დ ი
 ღრამა მ სურ., თხ. ლერმონტოვისა.
 მოთამაშენი: ქაინა ჯვალისა, მუღლაშვილისა; პანა ეფთხიანი, ანაშიძე, მესხი, გუჩაი, ცაგარელი, მაქსიმადი და სხვ.
 ადგილების ფსი ჩვეულებრივია.
 დასაწყისი მ საათზე.

და მეცადინეობა გასწიოს და ქართველ მოზარდ ქალთათვის რიგობანი, დროებისა და გარემოების შესაფერის სკოლა გაჭმართოს. ქართველი ქალები უკვე შეუდგნენ ამ საქმეს და ნამდვილად ვიცით, რომ საზოგადოებაც თანაგრძობით მიეგება მათს კეთილს განზრახვას. სწავლა, ქართველობა თანდათან რწმუნდება, რომ ჩვენს წინამძღვრებს, სხვათა შორის, გზაზე ედგობათ დედაგასაცოლა უსწავლეობა, გაუწავლეობა.

რაც ეს კეთილი, ცხოველი აზრი ერთხელე დატრიალდა ჩვენში, სრული იმედია, რომ უსაფრთხოვად არ ჩაივლის და ქართველობაც მოქსურება იმ დროს, როცა სწავლა-ცოდნით ადგურდებიან და განიხილენ განსწავლესილი დედაგასაცოლა მხნობა და საზოგადოების თანაგრძობა თავისას გაიტანს და დროე თუ გვიან, შირველს ნაბიჯს მფრთველ მოქვეყნებ... ამ საგნის შესახებ ჩვენს გაზეთში რამდენიმე წერილი იყო დაბეჭდილი. როგორც ამბობენ დოკუმენტისაგან გაგვრძელებით, ხოლო დედაგასაცოლა განათლების მოსარჩელი უნდა გავეწიოთ ერთი სასიამოვნო ამბავი.

რუსეთში დიდი ხანი არ არის მას

აქეთ, რაც დედათა უფლებებზე დაიწესეს ღმარება, მაგრამ დედათა სწავლა-განათლებამ სავსად მკვიდრად მოიკიდა ფეხი. სულ ოცი-ოდე წლის განმავლობაში რამდენიმე მაღალი სასწავლებელი გაიშენათ და ამ მოკლე ხანს დამატრეკდა, რომ დედათა განათლებას ისეთივე ცხოველი და საჭირო სახე, როგორც ვიცობისა. განათლებულმა რუსის ქალებმა რასაც შეეძლო, მოჰკვიდრეს, განათლებულმა, ოჯახისათვის, თესვა საქმეს, ცხადად დაბეჭდა; რომ უკვე ერთი საქმისათვის ძალ-ფრთხე შესწავლეს: საზოგადოებრივად მოქმედებდა, დედათა-ცოდნობაც ამიტომ დედათა თითქმის მთელი მწერლობა და განათლებული საზოგადოება იმისი მომხრე და მოსარჩელია.

ამისად მიუხედავად, ამ რამდენიმე წლის წინად, დედათა სასწავლებლებს ერთი დიდი განსაცდელი დაატედა რუსეთში. ერთხელე იშვის თავითი დაუწყეს ცქერა დედათა სასწავლებლებს და კიდევ განიზრახეს იმითი გაქსება, რაც კიდევ გაქსება, მაგრამ ბურთით და მოედანი ცხოველს საქმეს და საზოგადოების მხნობას დატრა, რაც გავრცედა ხმა, რომ დედათა სასწავლებლები უნდა დააბურქონო, მოეყოლა განათლებული

ლი საზოგადოება და მწერლობა ფეხზე დადგა და ამ სასწავლებლებს გამაჯანრება. ამაზე ბევრი ითქვა და ბევრიც დაიწერა თავის დროზე საზოგადოებამ მზად იყო ეგისრნა ამ სასწავლებლებს თავისის ხარჯით შენახვა და ამისთვის დედათა ფულეც მოკრავდა. ერთს ისტყვი, საქვერთად დაბეჭდა, რომ დედათა განათლებამ და სასწავლებლები ცხოველი და საჭირო საქმე. დიდს შეუწებასა და გაჭირებაში იყო რუსეთის საზოგადოება და მწერლობა, ხანამ დედათა სასწავლებლების ხედა გამოირგვეთა და ამ ბოლოს დროს, როგორც იყო, საქმეც იმათ სასარგებლოად გადამწავდა. დიდი ხანი არ იმისი მას აქეთ, რაც მართებლობამ განიზრახა საქმეო სასწავლებლის დაარსება დედათათვის. ამ ესმად მფრთხე სასწავლებლის ბედიც გადამწავდა. უმაღლესი დედათა სასწავლებელი, რომელიც შტერბურგშია, კვლავ იდგურძედა, რადგანაც მართებლობამ შეიწყნარა იმისი არსებობა, ხოლო ამ შირობით, რომ ცოტა რამ ცვალილება იქნება შტერბურგის პრინციპისა და წესებისა.

ამ ამხავს რუსის მწერლობა და საზოგადოება დიდის სიამოვნებით

და სინარულით მიეგება და იმედია, დედის იქით დედათა განათლების საქმეს არავითარი განსაცდელი არ მოეწიოს.

ასალი ამბავი

* * * ტფილისში აშავე მოვიდა, რომ კაცების მთავარ-მართებელი თავ. ლანდოვოვი-კარსაკოვი ქალკს ჩამოეა ან ამ თვისის დედას, ან პარილის პირველი რიგებში.

* * * ტფილისის საარტიტიკო საზოგადოების ღარბაში ამ თვისის თორმეტს დანიშნული იყო სალიტერატურო საღამო არტიტი - ქალის მ. ფ. ანდროვიტისა, მაგრამ კონცერტი არ შესდგა. ქალა, როგორც შეიტყუეთ, კონცერტი იქნება ამ თვისის 19, კვირას. თვით ქაინა ანდროვიტისა წაიკითხავს რუსულად პიესას „Тетяшка“.

* * * ამ თვისის 14 მცხრე ვანუფილებამ, ახალ-არსენალოს ქუჩაზე, კარაკუტის სახლოში (№ 6), ადევლობა ეცლო კომოების საღამომდგან ვილიცას მოეცელებული ხალხის, რომელიც თხოუმტე თუმანი ჰლირის.

* * * ამ თვისის 11, შაბათ დღეს, სურუ-გურუქის ეკლესიის ეზოში, საღამოს გამრავლებისა აღარ ეშობინათ. სულ სხვა იყო უფინ. მაშინ ყველა ამას შიშობდა, — ხალხი რომ ძლიერ გამრავლდეს, ჩვენი დღემინავე ევლარ გამოკვებასეო. ცხლა ეგ შიში სრულიად უსაფრთხლოა. პირიქით, ჩვენ მოხარულნიყ ვართ, რომ კაცობრიობა ასე მრავლდება: ყველაფრის გამძლოა ევიდვლდება.

რაც შეეება იმას, რომ დღემინავე ვითომ ევლარ გამოკვებასეო, — ესეც ტყუელი-თქერაო შიში გახლავთ, ეხს, სავით, თქვენს ღროგვ ეილად ვხსოვნი რომ ამბობდა: — მე ვაცეთებ ერთ გვარ მანქანას, ნუტრაკატარის, რომლის შემწეობით პარისის, წყლისა და მიწისგან შეიძლება მომზადდეს ყოველ გვარი სასმელი და საჭმელიო.

თქვენ მაშინ ეს აშავე უსაქმო კაცის ოცნებად მიგანდათ, არა გვეროდა, და დღეს ჩვენ ვერც-კი წარმოგიდგინია, შეიძლება მომზადდეს სასმელ-საჭმელი სხვა გვარად, თუ არ მცენიერების შემწეობით. ჩვენ მესტაც ვაპირებთ, ჩვენ ცხლა იმის ფიქრობ ვართ, რომ როგორმე შესაძლოის გევახლოთ, მაგრამ პავრით ვიცვებებოდეთ. ეს, მართალია, მგრამისის ნიერება, რომ საქმელს დღეს მეცნიერების შემწეობით ვამბოდებთ. მეცნიერების მაღლიერნი უნდა ვიცენით, რომ დღეს ყოველდღე შეუძლებელია სასმელ-საჭმელში მოჰყვეს სხვა-და-სხვა სესისა და ქობის მომდგენი პაწია ცხლა-ველები, რომელნიც თქვენ გემაღლადენ უფინ.

ველეტონი
 უხსოვთა შორის

გასწი, ოცნება, შენს ჰქნება არ უქს საზღვარი. — რა იქნება ათასის წლის შემდეგ? — დაიბნა მიწაზე ფეხს აღარ აკარეს. — სასმელ-საჭმელი მანქანით მზადდება. — ხალხი ძლიერ გამრავლდება. — გაზოთ 2889 წელს. — სოციალი და სოციალის სანახაბის რედაქტორი. — როგორ ვაჭარს დღეს რედაქტორი? — შუშობა რედაქტორი.

— ნეტავი ერთი ეზლა საფლავიდან წამოაზნდა ჩვენი მამა-პაპა და დანახვა ეს კარის-გზები, ტელეგრაფები და სხვა ათას გვარი მანქანები, რაც დღეს კაცობრიობას მოუგონია! რას იტყვიან? ოპ, რა ვაკვირებულად გაოცებული დარჩებოდნენ!.. ეიტყვიით ხოლმე ჩვენ დღეს.

გაიღოს ასი, ორასი, იქნება ათასი წელიწადი. ჩვენ წავლთ, სხვები მოვლენ, და ჩვენი შვილიშვილი შვილები იმასვე იტყვიან ჩვენზე, რასაც ჩვენ დღეს ჩვენს მამა-პაპაზე ვამბობთ...

მართლა და ნეტავი წამოგვანება და გვიჩვენა, რა იქნება ჩვენ ქვეყანაზე, თქვით, ერთი ათასის წლის შემდეგ ბევრი არა საოცარი და გასაკვირვებელი იქნება, ისეთი საოცარი და გასაკვირვებელი, რის წარმოდგენაც-კი დღეს ძნელი მისახვედრია! მაგრამ არა, ოცნება და მეტარდელ დღევანდელ მეცნიერების სასწაულებით გამოკვეთულსა და ფრთხილ-შესხულს ოცნებას, განა-კი რა გაუწენდებამ!..?

მამ წალი, გასწი, ოცნება. — შენს ქენებს ხომ არა აქვს საზღვარი? — გდაიბრე თმანი და კლდნი? — მსწრაფლ ვაგრიზნ საუკუნენი და დავგანახე შორი მგრამისი, ათას წელს იქით ვაღვეფურინი.

ეპ, საკვირვებელი? რას ეტყვიან? როგორ შეუძლია ჩვენი ქვეყანა? ვინ იტყვის, რომ ეს ის ქვეყანაა, სადაც ჩვენც ოდესღაც ვცხოვრობდით, წინ, ძალიან წინ წასულა კაცობრიობა, დღემინავე ფეხს აღარ აკარებს, სულ მაღლა მიიწებს.

გასხეთ ჩვენი ძელი დრო, ჩვენი ქალაქები, ჩვენი ეტლები, ჩვენი რკინის გზები? ოპ, როგორ გვიჩვენა, როცა ჩვენს ეტლს სწორედ გზაზე მიავრიალებდნენ კარგი ცხენები, მაგრამ რამდენჯერ თვით და ბედი გვიწყველია, როდესაც ოღრო-ჩოღრო გზებზე იმავ ეტლში გვერდები გვიმტრეცია! როგორ ვაკვირდა და გვეოცებოდა, რომ ასევე რკინის გზები სათაში ორზო-სამოც ეტრებს ვაგრიზნო! როგორ თვით მოგვეჩინა, რომ ავერ ათასის ეტრისა მამაზე ერთი საათის შეუცხობინებთ ამავს ტელეგრაფების შემწეობითაო!..

ეტლა? — ცხლა 2889 წელიწადია; ის, რაც ამ ათასის წლის წინად იყო, დღეს სასაცილოდ მიჩანია ადამიანს.

ეტლიო, ცხენებიო! გვიკვირს, ნეტავი რა ჯანი და გვერდები სძლებენ, რომ ამ უსწრაფ-მასწრაფო დედაში წაზე რაღაც ეტლებით დადიოდნენ? ჰქვდათ და ამოღალს სახლებზე ჰქვდათ და იმ ნაესტ, ფანჯარასთან რომ არის ჩამოკიდებული და ჰქანაობს ახა

ნახეთ, რა სისწრაფით დასრიალებს პავრში, ღმერთმა შეარცხონოს მაგასთან თქვენი ცხენები. არა, ან-კი რა საიტქმელია, — სა და დამინახე საიარული და საღ პავრში, სადაც არც კლდე, არც ღრე, არც აღმართი და არც დაღმართი: მისცურავ შენთვის მოსვენებული ამ საუტხოვარ პავრთან ზღვაში.

ავერ ჰქვდათ მაღლა ცაში, უზარმაზარ ფრინველებით რაღაცა რომ დაფრინებდა ეს პავრისტატივი განსაღვით. ჩვენ ცხლა ამითი დადიართი და კარგად და სწრაფად დავლიდით: მთა არ შეგვეყენება და ზღვა.

არ მოწონათ პავრში საიარული? სხვა ნაირი გზებიცა ვაქვს, — თქვენი რკინის გზები-კი არ გვეჩინათ, — არა, თქვენ ორმოცსამოც ეტრებს ძლიერ დადიართი სათაში, ისიც ღლინ შიშითა და ვა-ვაგლახით, და აი ჩვენც-კი საათში ვავლილს მანძილს ათას ეტრისობით ცსთლით, არ გავრათ? ავერ ჩანანდელი ვავრში, რომელიც დიდს, უშველებელს მიღში მისრიალებს უშველად პავრის ძალით, ჩამოდნით და თქვენ თითონ ჰნახეთ, ერთის საათის შემდეგ სად ამოკაყოფთ თავს.

**

საკვირვლად ვადიდებულა ქალაქებიც, იქ, სადაც ჩვენს დროს, ამ ათასის წლის წინად, პაწია სოფლები იყო, ეტლა უშველებელი ქალაქები ვამტრებულა. ეტლანდელ ქალაქებში ამ შენობებში ითივლები მსკობრებელი.

ამისი მიზეზი ის გახლავთ, რომ ეს-

ლა ხალხის გამრავლებისა აღარ ეშობინათ. სულ სხვა იყო უფინ. მაშინ ყველა ამას შიშობდა, — ხალხი რომ ძლიერ გამრავლდეს, ჩვენი დღემინავე ევლარ გამოკვებასეო. ცხლა ეგ შიში სრულიად უსაფრთხლოა. პირიქით, ჩვენ მოხარულნიყ ვართ, რომ კაცობრიობა ასე მრავლდება: ყველაფრის გამძლოა ევიდვლდება.

რაც შეეება იმას, რომ დღემინავე ვითომ ევლარ გამოკვებასეო, — ესეც ტყუელი-თქერაო შიში გახლავთ, ეხს, სავით, თქვენს ღროგვ ეილად ვხსოვნი რომ ამბობდა: — მე ვაცეთებ ერთ გვარ მანქანას, ნუტრაკატარის, რომლის შემწეობით პარისის, წყლისა და მიწისგან შეიძლება მომზადდეს ყოველ გვარი სასმელი და საჭმელიო.

თქვენ მაშინ ეს აშავე უსაქმო კაცის ოცნებად მიგანდათ, არა გვეროდა, და დღეს ჩვენ ვერც-კი წარმოგიდგინია, შეიძლება მომზადდეს სასმელ-საჭმელი სხვა გვარად, თუ არ მცენიერების შემწეობით. ჩვენ მესტაც ვაპირებთ, ჩვენ ცხლა იმის ფიქრობ ვართ, რომ როგორმე შესაძლოის გევახლოთ, მაგრამ პავრით ვიცვებებოდეთ. ეს, მართალია, მგრამისის ნიერება, რომ საქმელს დღეს მეცნიერების შემწეობით ვამბოდებთ. მეცნიერების მაღლიერნი უნდა ვიცენით, რომ დღეს ყოველდღე შეუძლებელია სასმელ-საჭმელში მოჰყვეს სხვა-და-სხვა სესისა და ქობის მომდგენი პაწია ცხლა-ველები, რომელნიც თქვენ გემაღლადენ უფინ.

დახა, ხალხი ძლიერ გამრავლებულია, ქალაქებიც ვადებულა და განაშობა ვადიდებულა? წარმოიდგინეთ, რომ აი ესეთ უშოა უსოცობალო ქალაქებს, როგორც დღეს დღე-ღამითა, თავისი საკუთარი უნიერისობით და სხვა მაღალი სასწავლებლები აქვს. ამის გამო ვანათლებ ძლიერ არის გამოცელებული. ვაგზებებსაც; რასაკვირვლია, ბევრი კითხულობს. დღევანდელსავით ორასამი ხელის მოამწერი-კი არა ჰყავს ვანეთს დღე-ღამეში, არა, ათასობით იყვეთ მაშინ ვანეთს.

მაშინდელი ვანეთიც, სწორედ მოგახსენოთ, დღევანდელს არა ჰყავს კითხვაო და დღეს მართლა რომ ვანაა, — ვერ ერთი, რომ მუდმივ ყურება ქალაქში თვალს უწყავლებს ადამიანს და უფუტებს, მფორე კიდევ, რომ ის წამლო, რომლითაც ვანეთი იმეკდება, ადამიანის ჯანის სიმრთეობით ენებს. იმისას აღარაფრის ვამბობთ, რომ სოფლისმოსების ვანეთი კითხვა ისეთივე თავ-საღმებელი საქმეა, როგორც უსწრაფი გუთნისოსეს ქეიანის და ვადარა ყმობის მოხენა.

2889 წელს სულ სხვა საქმეა. მაშინ ვანეთის წასაკითხად თვლი არ არის საჭირო, ყურად საქმარისია, აი როგორ.

თქვენ ოთახში, თუ სხვაგან, სადაც ვანებთ, ფონოგრაფი ვაჭეთ მოწეობილი. ფონოგრაფი მათულოთ შემწეობულია რედაქციასთან იმ გეგმითის, რომელნიც თქვენ ჰკითხულობათ. აი მოჰმართეთ თქვენი ფონოგრაფი, — ფონოგრაფი დაიწყო ღა-

დაც შმაბათობით სომხები იკრიბებიან, შერდები ამბავი მოხდა: სხვათა შორის რამდენიმე მამუწალო მისულა და დაუწყებია უწყებანი. მლოცვათა მისევენებას არ აძლევდნენ თურქმ და ნამეტურ მანდილონებს. ერთს ახალ ვაზდა ქალს შეურაცხყოფა მიყენეს და ამ ქალმა თავის მამას შესჩივლა. ვაზფორებულმა მამამ ჯიბიდან რეკოლეგერი ამოიღო და უკან დაიდგინა ამ მამუწალოებს, რომლებმაც შეურიბინეს ენა და როგორც იყო თავი დააღწიეს შეურაცხყოფილის ქალის მამას.

* * * სხვათა შორის მოვიყვანო ერთს სხალ ცლო ამბავს, რომელიც ჯვარის მამის ცვალისის ახლო, ღია ბაზანასთან მოხდა, როგორც მითხრობდნენ იოანე, ამ ქრისტე შეუპოვებულ სხვან, ერთ ამ მუკუპოვანთან, გაპარულ სომეხთან, მივდა ერთი გლეხი და ვეპის შეეჯგრა. ღილის ღაბარაის შეუდგნუ მანათლედ მოგონდნენ და გლეხმა თუმბი მიპოვდა. სომეხმა მოიხარა ვეპეები, მაგრამ ხუთი მანეთი არ აღბარანდა. მერე ორი მანათი მოსცა და დიდს ვეპის პატრაც მიუმატა. გაოცებულ გლეხი დაეკითხა: — რატომ ხერხდას სრულად არ მამდევდა, და ან ეს პატრაც ვეპო რად გადმომიღე? — რა გინა, გენაცვა; ხერხად არა მამეც და რომ ამ გლეხიინი, „გალეკვ რად პატრაც ვეპის.

— რად მინდა პატრაც, დიდს ვეპიო მამიან მამდევნი ვარ, რომ ვეპც თან არ წიუენა? — ნუ კლამარავ, უყრმასლო, როგორ თუ რად გინდა, მამ აღარინი მოგონდებ? წილეც, წილეც ვეპოები, შიანური ნუ გენდები! — გლეხმა, რად თუმე უნდა, არ წილე პატრაც ვეპო, სომეხს ერთი ალიაქითი გემამარა, პოლის ხერხად სრულად გამოარაგა და სომეხს ასეთის ოიონი გაოცებულ-გლეხურებულ მუქებად გუდგა ვას.

* * * მუქებზე განყოფილებულნი, საპატრიარქო პაღის ქრახე, ტფილისის მოქალაქის მამალოთარ-გერდი-ილისის ეზოს გლაპანდვად რამე პარაკი და გადამავილაგათ ყველაფერი, რაც გაზეთშია.

მეგობარ იქნება არ გიყვართ ან არა გცალიანთ მთელი ვაზეთი წიკითხით თავით ბოლომდე. ვადაპტრალით ფონორგრაფი, დაყენეთ იმ განყოფილებებზე, რომელიც გინდათ მოისმინოთ, და ფონორგრაფი დაუყოფნებელი აპარატებს თქვენს სურვილს. არ გნებებთ მეთაური ან ერთი ახალი ამბები, არც საუბრო ამბები მოგწონთ, ვანცხადებებს ჩაადენეთ ყური.

იქნება სრულიად არა გაქვთ დაკვირვებილი არც ერთი ვაზეთი და თითო ნომარობით ჰყიდულობთ რომელსამე ვაზეთს, ესეც ადელია, მხოლოდ იმის მაგიერ, რომ დაკვიცილი და დაბეჭდილი ქაღალდი მოგცეთ, ვაზეთის გამყიდველნი გეკითხებიან: — როგორც ესურთ, — გნებებთ მთელი ვაზეთი მოისმინოთ თავით ბოლომდე, თუ რომელიმე გაყარულევა?

თქვენ თქვენს სურვილს უხედავნი, იტყვით იმას, რაც ენდობოდით, ამის და კვალად იხილეთ ფულსაც და მიდიხართ ისევე თქვენს საქმეზე.

საუცხოო რაზ სანახავია მამინდელ რედქციის მოწყობილობაზე. დაწერილენით ავიწყრთ ერთს ამისთანა რედქციას. ეს აღწერა ცუთნის გამომჩინოის ყოფილ იერსს, საოცარისა და თავდაუტურელ ოცნების პატრონს, თუმცა ეს ოცნება უსაფუძვლო-კარ არის, არამედ დამყარებულა იმაზე, რაც მეცნიერებამ დაღეს თუ არა, ხელო შესაძლებელი მიანიით.

ღვნიშნე კვა ჩამოვარდილა და დაცეპია სხლის პატრონის ცოლს შარი-ჯიბის, ოც-დაათს წლისას, და იმა შეიღის ხალღისა, წლისა და ნახევრისას, ქალი ცოტად არის დაშეკვლეული, მამუწიო მამდევრად. გამოიქვს სწორ-მიქს.

* * * პოლიციის უბოგია ის ნიუფი (სულ 48 მან, 80 ვან), რომელიც ამ თვისის 14-ს მიჰპარეს სადგომიდან ჯარის ციქს ტიპით აქუნეს. ქრდი ფოფილა ენტერავიციის ცილი ანნა სამსონოვისა, დამანავე შეუკრბოლია.

* * * ამ თვისის 16-ს, პირველს განყოფილებულნი, ტფილისის საკონტროლო პალატის უფროს რევიზორის ალექსანდრე გიორგიონის სადგომიდან ვილაგებს მოუხარავი ხალღობი, ენოცის ქრქე და სხვა ტანისპილი, სულ ოთხასის მანეთისა. ეს ნიუფი უნეუბნითა პოლიციის მოხელე სემიონოვსა და ხელუცხ ნიშნე, ერთს სხალფილოზე, ქრდები უფილდის კოტე ველებე და გოლა ჩიგლაზე, რომლებიც უნე შეუყრია.

სასაპარტილოს მატინენი

ენენს ევენიას ჯორჯაძის საქმე. (შედეგი) 10 მარტი, დღის 10 საათი.

ქრბა საათიდანვე დაიწყო დენა ხალხმა: ყველა ემუხრებოდა სამსჯავროსაკენ, ყველა სცილობდა ადგილი დეტორა და რაზაში. და რაზაში კარებზე დენან დესტინიკი და ერთი ჩაფური, მოაჯირბუნდაც რამდენიმე პოლიციელია. ამით დასტრიალებს თავზე წესისა და რიგის მისაღებად თელავის მოქალაქი ბანი ავეტიანი. და რაზაში და მოაჯირბუნ არ უშევენ დახალის წრის საზოგადოებას. მიუღლო და რაზაში დატვირთი აქვს თელავის არისტოკრატის, ინტელექტუალის და საპატრიო მოქალაქეთ. და რაზაში

* * * ა. ეგორია 25 ნან, 56, 57 და 58.

ვაზეთის პატრონი სახელად ფრანც სმიტა, კაცი მეტად მოხერხებული და კვირია, ვაზეთის სახელად ჰქვიან „მხოლოდის მატინენ“, ოთხ-ოც-დახუთი მილიონი ხელის მომწერი ჰყავს, იბეჭდება ამერიკაში. ვაზეთის პატრონს ათას მილიონამდე შეძლება აქვს.

შეძლების ვარდა, სმიტი დიდის ძალის პატრონიც არის. ყველა დიდის სახელმძღვანელო ცენტრი ამას სთხოვენ ჩრეცხა და დაქმარებას. ათას მატეარა, მეცნიერი და მწერალი მუშაობს ამის ვაზეთში. ეს ამდენი აუარებელი ხალხი ერთ კაცზე დამოკიდებული, ერთს კაცს უტერებს ხელში. დიდი ძალა როგორ არ უნდა ჰქონდეს ასეთს კაცს!

— მერე როგორ ასდის ერთი კაცი ასეთს დიდს და მძიმე საქმეს? — მკითხებთ.

აი გიამბობთ, როგორ ატარებს სმიტი თუნდ ერთს დღეს და ყველაფერს თქვენ თითონ მიხედვებით: ერთის დიდს აღწერა სრულიად საკმაო რისია, რადგან მიიღო წყობილი სმიტის ისე აქვს მოწყობილი საქმე, რომ ერთს დღეს სრულებით ჰვაეს მორცხ.

დილა აღრიაან. სმიტმა ეს არის გამოიღვიბა. ცუდს გუნებავა. რა არის ამის მიზეზი? აი ერთ კვირაზე მეტია, რაც ცოლი საზარანგეთში წიუყვდა და ეს აწუხებს. სმიტის ცოლი მშვენიერია, ლამაზი, ათი წელიწადია, რაც ჯვარ-დაწერილი არის და წამოიღვინებოდა, ამ ათი წლის განმავლობაში, — დღეს აბა ენი დაიფრებს ამას? — ეს პირველად მოხდა, რომ სმიტის ცოლი ასე დიდის ხნობით, ე. ო. ერთს ცირით წილედა საფრანგეთში. წინად ოთხ-სამის დღის მუქე არ მოჰგვანებია. სმიტის ძალიან მოსყუნდა ცოლის უნახობა. ეს ჰქვანდა დღეზეა გუგუხუნუნუნს, იკითხის ცოლის ამბავი? — ე, ეს ხომ ძველი ამბავია. სმიტს ნახე უნდა, სმიტს მწერის თავის ცოლის სხვე დაინახეს. ის ადელია მოსახერხებელი ფონო-ტელეფონის შეწყობით. ეს ფონო-ტელეფონი რა ღაღა? ოპ, ეს საუცხოოა და საოცარი რამ მანქანა, სულ ახლად მოგინათა. რა ბედნიერია სმიტი, რომ მანქანა სახლში აქვს მომართული! რა ნიარად ჰლოცავს სმიტი იმას, ვინც მანქანა მოაგვინათ!

ისეა გაქვდილი, რომ ნენში არხად ჩავარდნა. მომეტებულს ნაწილს საზოგადოების მანდილონსანი შეიღებენ. ვარშეშო მოაჯირები და ფურთო ენა სავსეა გლეხობითა და მალბოა ხალხით.

ათი საათია და მოქალაქე დიახა: „მსაჯულნი მომბრანდებიანო“. ხალხი წამოიშალა და შემდეგ, თავმჯდომარის სიტყუებზე „დაბანდითო“, დაღვად თავ-თავის აღდომზე მარცხნივ, საბრალდებულო სკამზე, ზის ბრალდებული ენ. ევენია ჯორჯაძისა, რომელსაც სხვე ვაფორებულად აქვს, ეტყობა მდღევარება, პოკურობისა და ექილის სიტყვის დროს თანდთან ფერი მოხდის, სხვე უმეოდება.

იმის გვერდით ზის მისი ვაკალარე-მული ქმარი, თავადი დ. ჯორჯაძე, რომელსაც ღრმად აღბეჭდა სახეზე ვარშია და მოუხარდა. იქვე ზის ერთი ნათესავი ავიციერი და ექილი. ესტრადზე მსაჯულთ, ზრამდებულესა და მდივანს გარდა სხვან, მსაჯულთა უკან, გამომხეველნი და სამოქალაქო სასწავლებლის ზედამხედველი, მარჯვნივ მხარეს — მღვდელი და თელავის მატრის უფროსი თ. ნიკოლოზ ნიკოლოზ-ნიკოლოზი. იმავე მხარეს დაბლა სხედან ქალები.

საიუკა პოკურობისა: ბანი მსაჯულ-ნი! თ. ნიკოლოზ ნიკოლოზის ძის ნიკოლოზ-ნიკოლოზის მიკელის ვანზარაზე იყო 23 იანს 1885 წელს.

ეს საქმე ფრიალ სინტერესთა არა თუ მარტო თელავისა და მისის მამულის საზოგადოებისთვის, არამედ სხვე მისათვისაც გამოიძიება ან ევენია ნაშევიც. ევენია ჯორჯაძისა: მე არა მხსუსტარა, ჩავიდინე რამე ნაშევილობა თუ არა, ე. ო. მიხილოდა

ლად მოხდა, რომ სმიტის ცოლი ასე დიდის ხნობით, ე. ო. ერთს ცირით წილედა საფრანგეთში. წინად ოთხ-სამის დღის მუქე არ მოჰგვანებია.

სმიტის ძალიან მოსყუნდა ცოლის უნახობა. ეს ჰქვანდა დღეზეა გუგუხუნუნს, იკითხის ცოლის ამბავი? — ე, ეს ხომ ძველი ამბავია. სმიტს ნახე უნდა, სმიტს მწერის თავის ცოლის სხვე დაინახეს.

ის ადელია მოსახერხებელი ფონო-ტელეფონის შეწყობით. ეს ფონო-ტელეფონი რა ღაღა? ოპ, ეს საუცხოოა და საოცარი რამ მანქანა, სულ ახლად მოგინათა. რა ბედნიერია სმიტი, რომ მანქანა სახლში აქვს მომართული! რა ნიარად ჰლოცავს სმიტი იმას, ვინც მანქანა მოაგვინათ!

ფონო-ტელეფონის შეწყობით შესაძლებელია არამე თუ მარტო ღანახით იმის, ვისაც ვლანაკვირება და არა თუ მარტო სხვე, არამედ ის ადელიც, ოთხიცი, სადღე იმყოფება ის, ვისაც ვლანაკვირება.

და აი სმიტი ამერიკელამ, თავის ოთახშიმდე, ჰქედავს თავის მშვენიერს ცოლს, ჰქედავს პარკში. თუმცა შეუდღეც ვადასულია, მაგრამ ცოლის ისევე სინჯავს, — ეტყობა ღამე ბოლში, ან თეატრში ყოფილა და ძლიერ დადღობდა.

სმიტის ცოლს ტყობილად სინჯავს. ეს რას მინახავს? ტყობებზე დიმილი მოხდის. ძილში რალასაც ამბობს, უყვედობს, სიზმარს ჰქედავს! ნეტა რას მხედავს? ჩუ! ვილასაც ახსენებს! ოპ, რა ბედნიერი ქმარია! ამისმა ცოლმა მას ხალხი ფრიცო ასწენა!

თუ არა თ. ნიკოლოზ-ნიკოლოზის მიკელთა. ქმარმა, თ. დავით ჯორჯაძემ, წერილობით მოახსენა გამოიქვას, რომ: „ჩემი ცოლი, ენ. ევენია, სულითა ავადმყოფია ორსულობის გამო და მამოქმედობდა ისე, რომ არა ვაგვემოხდა ჩიარა“. ენ. ევენია ვარჯაძისა იქნა შემოწმებული 23 იანათვის 1885 წ. მართლა კუკეთა-მყოფელობის დროს ჩაიდინა ეს დანაშაული, თუ არა.

27-ს აპრილს 1887 წელს თელავში იყო შეერთებული სტამბოლის სსამართლის 12 ავეის-ტოს 1887 წელს ოლქის სასამართლოში მოსოცა ეს საქმე და რადგან მსაჯულნი იმ აზრს დადებენ, რომ კენია ევენია ჯორჯაძისა მამოქმედებდა არა კუკეთა-მყოფელობის დროსა, სამსჯავრომ განაპართო იგი ხოლო სამსჯავროს ამ გეგარ ვარდა წვეტილება არ შეიქნა პალატამ და 1887 წ. 29 დეკემბრისთვის ხელმეორედ დაიწყო საქმე. ამ საქმე-როდეს-ხლად ვარჩევსა იმის 1888 წ. 2-ს გიორგობისთვისს მე შევადგინე გამამტყუნებელი ოქმი. მე ვამოიერებე ეს საქმე ძლიერ კარვად და იმ აზრამდე მივიღე, რომ კენია ევენია ჯორჯაძისა დანაშაულობა ჩაუდენია კუკეთა მყოფელობის დროს, ესეც ღრმად ვარ დაწმუნებული რომ, როდესაც ენ. ჯორჯაძისამ ვაილო-ოთახი, მამილო მძიხს კაბა, ჩაიცვა, მოიხურა შალი, აილო ხელში რეკოლეგერი და ვაგეშურა 5. ნიკოლოზ-ნიკოლოზის მოსალადად, კენიანამ ყოველივე ესე ჩაიდინა სრულის კუკეთა-მყოფელობა და მოსახრებია. მთელი თანჯარბობა საზოგადოებისა არის ევენიას ჯორჯაძისაკენ. მე სხებერ ვერ ამიხსნია ეს. მაგონა, საზოგადოება იმიტომ თანაურბობს ასე მშურ-

თქვენის წყლობით, გუშინ ხუთი თასი ხელის მომწერი მოემატა ჩვენს ვაზეთს.

სმიტი მეორე ოთახში გადად-ს. ჩვენ ოთახს ეგახებო, მაგრამ ოთახიკი არა, სასაფერი რომ დაეარქვიათ, უფრო უსახელი სახელი იქნება. წარი-მოადიგენით, რომ ამ ოთახში შეყრილი ათას ხუთასი კაცი და ამდენივე ტელეფონია მოთავსებული ამ ოთახში. ეს ოთახი ახალი ამბების ოთახია. აქედამ ატყობინებენ ვაზეთის ხელის მომწერი, რაც უწარსულად ამის განცხადობაში ახალი და საუყრადღად ამავი მომხარა მთელს დემამიფის ზურგზე. მერე მარტო ამბებსაც ზომ არ ტყობილობთ

ტელეფონთან შეერთებულია ავე-ტივე ტელეფონიც, ის მანქანა, რომელიც ზემოდაც მოიხსენიეთ. და აი სწორად ეს ტელეფონიც ნებს აძლევს მამამეს, როდესაც ახლს რამე განცხადობა, თვალთ დაგანახეთ ის ადელიც, სადღეც ეს ამბავი მოხდა ასე, მაგალითად, ესთქათ, სადღე უხე-ღრება მოხდა, ესთქათ თვარტო ცეცხლი მოაკიდა წარმოდგენის დროს და ხალხი იქნეს. ვაზეთი გიამბობთ ამ საზარელს ამბავს და თან მთელი ეს სურათიც თვალ-წინ ვიდგავ.

ათას ხუთას მოამბეს, ცხადია, ყველა ხელის მომწერი ვერ მოუხმენს, ძალასაც აღარინ ატანს! — ვისაც რა მსურს, შეუდგეთ ის მოისმინოს.

საბჭო მესამე განყოფილებაში გადადის. მაგრამ ამაზე შემდეგ.

თქვენის წყლობით, გუშინ ხუთი თასი ხელის მომწერი მოემატა ჩვენს ვაზეთს.

სმიტი მეორე ოთახში გადად-ს. ჩვენ ოთახს ეგახებო, მაგრამ ოთახიკი არა, სასაფერი რომ დაეარქვიათ, უფრო უსახელი სახელი იქნება. წარი-მოადიგენით, რომ ამ ოთახში შეყრილი ათას ხუთასი კაცი და ამდენივე ტელეფონია მოთავსებული ამ ოთახში. ეს ოთახი ახალი ამბების ოთახია. აქედამ ატყობინებენ ვაზეთის ხელის მომწერი, რაც უწარსულად ამის განცხადობაში ახალი და საუყრადღად ამავი მომხარა მთელს დემამიფის ზურგზე. მერე მარტო ამბებსაც ზომ არ ტყობილობთ

თქვენი უყანასწერილი მოთხრობა, ჩემო მეგობარო! მშვენიერია მეტადრე ის ადელი, სადღე სოფელი ოცგო-თავის საქმარის საინტერესო ფილო-სოფილის საგნებზე ვლანაკვირა, გეტყობათ, რომ სოფელის ციკერე-ბა კარავთ შევისწავლიათ. სოფლის ციკერება და ჩვეულებად ვერ მგერე ციკერება არავის აუწყებია. მეც გხსნეუ ვადასულია, ჩემო მეგობარო!

ენათ. ისიც იცოდა, რომ შემდეგ გაიკაცნებოდა ყველასთან და საზოგადოებასაც უნდა განასაზღვროდა.

ქალი იყო განათლებული, უყვარდა თავისი შვილები, მე არ ვიცი, რამდენად უყვარდა ქმარი, მაგრამ აქაც აღწერილობენ ნიშნებს, რომ ჰყვარებოდა; აგრეთვე ძლიერ უყვარდა თავისი ოჯახი; ეს სიხანს ყოველივე იმისა და უფრო ნათლად მოაწამებდნენ შარავი-შვილისა და ნათესავების ჩვენებებთან. აი ამითანა მდგომარეობაში გახსნა კონვერტი თავის ქმრის სასახურად განდართვისათვის, ის სწორედ მაშინ დაინახა, მესხეთი მოხვდა ეს უწყება და თავი შარი დაეკა. კიდევ წავიკითხა... და... სიტყვა: აი კიკამ (ჩილოკა-შვილია)... მესხეთისათვის თავისი სურვილია... აქ ამჟამად სიხანს, რომ ყოველსავე ამ უბედურების მიხედვით სათიღად თ. ჩილოკა-შვილს. კნენია მაშინვე არ გაქცეულა ჩილოკა-შვილის მოსაკლავად. არა, ის შევიდა ადვოკატული შინ, მას ამჟამად მწერია მისი ბილანა-შვილი და მხოლოდ სა-მის საათის შემდეგ მოიფიქრა და დაშვიდებულმა განსაჯა თავისი აწყურა და მომავალი. შემდეგ დგება, დიდალ შვილის მოსახსნურის ოთახში, იცვამს ძიძის თეთრ წინწყლებთან კაზას, იღუფისის ცხვირპირს შალით, იღებს ხელში რეპოლიტის, ჰინჯავს, გატყენილია თუ არა, გამართის ვაზრით, ჩაიბრუნს ბილიკს და მივა ჩილოკა-შვილის სახლში, ჰხანავს მოსამხატურს და რამდენჯერმე სიხანს, მოახსენებ მასთვის უფროსის მიმოლოცა.

მოსამხატურის კითხვებზე მალაქს სახელსა და გვარს: „მომიგებო ვარ, ოთხიანი მიტანსოა“. მოსამხატურ შედის მოსახსნურებთან და მს. გარჯა-ძიძისაც თან დაედევნება. ჰხანა, რომ ჩილოკა-შვილთან სვეტიკო არიან, ში-ჩილა... შევიდა... მობარდა მი-და ზურგი შეაქცია... როცა შიუკა-შვილი წამოვა მისკენ, მაშინ მსწრაფად შეგარდება. აუღის გვერდს შიუკა-შვილს და დახლის ჩილოკა-შვილს დამახანს. იმ წამშივე გამოტრიალდება და გამოიქცევა, აი სურათი მოქმედებს.

მე არ ვიცი, აქ არავითარს ვაუფ-ზომელსა და მოუფიქრებელს მოქმედებს. კნენია იმ დროს არის დადებული და ჰსურს გადასწავლის და თუ ფსიხიურ აუფიქრების მდგომარეობაში იყო, რად ჩაივდა ძიძის კახა და რატომ თავისი ტანისაღმოსთან გაეშურა? ან რად წამოვიდა დასავლეთისაკენ და არა აღმოსავლეთისაკენ? რათ მივიდა ჩილოკა-შვილთან და არა ვიღოზიანთან და სხვასთან? რად უმბლავდა სახელსა და გვარს მოსამხატურს და რატომ არ შევიდა პირდაპირ? რად შექერდა დარბაზში და მობარდა პირი შიუკა-შვილს? რატომ არ დახანა წინ შემოსხვილს ჩილოკა-შვილის რეპოლიტური და ესროლა ჩილოკა-შვილს?

ის არ შეჩვენის ძალით მარტო იცის, რომ გვრას გააწყობს. შერბის და ცხვირის მხოლოდ მაშინ, როცა ღია დარბაზის კარებიდან დაინახავს, რომ ჩილოკა-შვილი მარტოცა დარბაზში უკეთეს სიჩურედა? აქ ფსიხიური შეშლია? პირიქით, შესამჩნევად მოსახსნურული და გამბანაგარი მშუღლის ყოველი წელი მოქმედებს.

— მე არ შემიძლო სხვა ნაირად მოქცევა, შინ დამიღებე ქმარი, შიოკამ, შენ დამიღებე მე, შენ დამიღებე ოჯახითა.

აბა აქ სადა სიხანს უკუვლავ? მე რე მიხედვს შიუკა-შვილს. მაშინვე მოაჯიანდება, რომ ტალახში შალი დავარდა და მიხანსებს შინ მიმავალს ჩილოკა-შვილს: „თავადლა კიკამ! შალი, შალიო!“

აქ დაივიწყება, აქ მესხიერება არ არის? გავსა სიარულზე მოღუდნად, მოეშა, დაიწყო უპირი სიტყვების მოტყევა. ეს ასევე უნდა ყოფილიყო ის სიხანსის შემთხვევის შემდეგ, და უფრო აშკარა იქნება იმისა მიფიქრებელი, რომ იგი იყო 7 თვისი იმისი დედაცაა, ავარტეს ტალახში დათუქდა დღეს მოსამხატურე მელიკოეფს უარი სიტყვა რამდენ მიზეზების გამო—არ მიცემია, მაგრამ ვიცი, რომ სიტყვის. მე დღიდანა და მშუამს და ნათლადცა სიხანს, რომ კნენია გარჯაძისამ ჩაიღინა ეს დანაშაულობა სრულს კეთილ-მყოფელობის დროს.

გულში იყო წყითებული ექსპრეტების აზრი, რომლითაც სასაჯავრო დარწმუნება, რომ შესაძლო იყო ამ გარემოებასა და მიზეზებს მიყენას იგიველი ქალი ფსიხიურ ავადმყოფობაში.

ერთი ამისთანა გარემოება ის იყო, რომ იმხანა გზაში—მე გამოვხევი ჩემს პატარა ვახტანგს! ის მოკლავდა და სხე.

ჯერ წლისა და ნახევრისა არ იყო და როგორ შეიძლება კაცის სიცოცხლის ეს არ არის ფსიხიური ავადმყოფობა? ეს ის შეტყობა არის: თუ მე ვერ შევიძელი, ჩემი შვილი მოკლავდა. არის ისეთი წამი ყველა ჩვენთვის ცნობიერებაში, როცა განაწყნებული, გაჯავრებული ვატი წამოიხერხის იმისთანა სიტყვებს, რომელსაც არავითარი აზრი არა აქვს. მე სრულიად დარწმუნებული ვარ, გარჯაძისა სრულს კუთუბე იყო და თუ ლაპარაკობდა ამას, მხოლოდ უბრალო გულ-მოსულობით.

აჰ, ეს რა მოეხანინე, რას მეტყვის ჩემი ქმარი? აქ სრულიად სალი კუთუბე და ექ. ხანიც კიბოდ დაამოწმა, ადვოკატული იყო კნ. ემბ. გარჯაძისა. რომ ვისმე თქვა ჩემთვის, კნ. ემბ. გარჯაძისა ადვოკატული არ იყო, მე არ დაივიწყებ. რა ნაირი მამესა სიტყვები წაუვა თვებზე? ქმარი დაითხოვეს სასახურებთან; ამის გაჯავრებული წავიდა კნ. ემბ. გარჯაძისა და ჩილოკა-შვილის მოსამხატურებმა დიდალ ნახეს თუ არა, შესდგენენ ფეხით და სტუმრს, რასაკვირველია, ადვოკატებთან, მეტად რასულაობაში, როდესაც მიხეზიანობს და აწმლობს ქალი. და თუ ყველა ამას მივიღებთ ფსიხიურ აუფიქრებად, მეტად ახიერებელი იქნება და არცა ვაქცეპსაბუთი. რომ ეთქვათ, ქალმა საყახობადან კბილით ხორკი მოიტყუა; ქალმა ქმარი მოიპყლა და სხვანოც, ეს სხვა იქნებოდა. თორემ პაპირილი სხუდა და მეტი თითონ დაუწყო წევრა. ეს რა საბუთი თქვია, ის კიდევ რა საბუთია, რომ ქალის კონსტრუქციონალური სისხლის სითუბე შეჭრილია. ყველა ეს არ ამტკიცებს, რომ მან ჩაიღინა დანაშაული ფსიხიურის ავადმყოფობით, ანუ ტყუილის შერყევით. ჩვენ აქამდის ვერ შევხედით ეფრთხიანობის იმისთანა მიზეზს, რომ თუნდ მტკიერ-

ოდნადა არის ჩელ-ჩახაზილი ყოფილიყო. ეგება ამის ექიმი გვიხანანახალი რომ, ეგება ბან ექიმის აქვს სათქმელად ახალი რომ საბუთი.

ამობენ კიდევ მემკვიდრეობით ჰქონდა ფსიხიური ავადმყოფობა, მე-ჩიოკითი შეკაცება უნა იმითი, რომ ეცენია გარჯაძისა მოხუცმა ბაბუამ მოიკლა თავი? ჩვენ არ ვიცი, რა-ნაირის სენით იყო შეპირიბილი მისი მოხუცი, ან იყო თუ არა მაშინ იქ სადმე ექმია. ეგები იმისთანა სწეულება ჰქონდა, რომ წყადებას სიყვდილი არ იქნა, რადგანაც მკურნალიც არ მოიძებნებოდა. ბიპა მოკვდა ნადირობა. შიოკა, რაა მერე? ვინ დაგვმტკიცებს, რომ თოდის ჩანახში რამეზე არა წამოხლედა და უცხადელად არ გეუარდა! მამა მოკვდა გლეხობა. მე არ მესხის აქ არავარი ეგება ექვლამ გვიხანას ახალი რომ სასქისა.

ოჯახის შიოკით მდგომარეობაც არას ამტკიცებს. რასაკვირველია, იყო ადვოკატული, თორემ მამ რად ჩაიღინდა დანაშაულობაზე? ექიმებმა ნახეს ბოლოდღეული ექიმებმა მკვდრებს მეტანსენ, მაგრამ საბუთითა კი ვერა ვიღარებოდა იმისა ლაპარაკში კნენის განსამართლებელი.

ბან ექსპრეტული ფილოსოფიის ვითხე: — ეს მოდა, თუ არა კნ. გარჯაძისა რას სიხანსა, როცა ძიძის ტანისა ტანისა იცავდა-მყოფი?

არ ესმოდა, მისასხა. როცა შევიწინე მან ცილოზოვს, მაშინ დაიბითია ცოტად და სიტყვა: ცოტათი ესმოდა.

მე ღიზავდა ვარ დარწმუნებული, რომ ეცენია გარჯაძისამ მიაზრებით ჩაიღინა დანაშაულობა და მხოლოდ შემდეგ მიეცა ადვოკატებს. მეორე ექსპრეტული ამბობს: ფსიხიურად იყო შეშლილია.

მე ვკითხვ: — ეს მოდა რამე, როცა ესროლა-მეთქი?

— არა, არა ეს მოდა-ბაია! მე არა მესამხანა ექსპრეტებისა, რომ დავარწმუნონ, ტყუილის ძარღვეში და მოახრება რითიმე აუღელდა და მიმართულმა შეეშლია, ეს სხვა სახე იქნება.

უნდა გავიტყუო, მე სხვა გვარს აზრს ექსპრეტებისაზე არც მოვიცილოდი, რადგანაც ეს აზრი, როგორც სიხანს წინა კითხვების ოპქებიდან, ამათ წინათვე ჰქონდათ წარმოთქმული.

იქნება ავად იყო და თუ ავად არ ყოფილიყო, ამისთანა მტკიანობიერ ქალი არ ჩაიღინდა ამ სასქეს. კარგი, ავად იყო, ჩაიღინა დანაშაულობა, მაგრამ ავადმყოფობის გამო-კი არ ჩაიღინა დანაშაულობა, არამედ იმისთვის, რომ სასაჯავრო გადაეხად, ჯავარი ამოეყარა. რადგანაც ჩვენ სახეში არა ვაქცეპს დამტკიცება მაგს კუთუბე შეშლია, ამიტომ არც შეიძლება დარწმუნების დადგომილება განემე ბოლოდღეობის კუთუბე შეშლია და ჩვენც დაივიწყებო. ეოლოზოვი ამბობს, არა ეს მოდა-ბაია, მე ეკითხები: ამაზე, მამ რატომ ჯიბე არ აიღო, რატომ სხვადან არ წავიდა? ქალს ნაეტკლად შალივარი რომ მოხევედროდა, ნუ თუ ჩაიკვამდა? არა ჰქონია, არა! მაგისი კეთილ-მყოფელობა ექვეყნა; აშკარა იქნება, რომ მასაც უნდა იყო ჩილოკა-შვილის მოკვლა. ვერე ქურდასაც ვა-ვამართლებთ? ქურდას არ უნდა და მო-პარეც და მოპარეცა, მაგრამ კანონის დავის ქურდა, კნენია არ იყო კუთუბე-შერყეული, ის ამოკლავდა სრულის-

ნარკობით, მის ანეთა გულში ცეცხლი შეურისიბისა და მოღუდნა-მა სასაჯავროს გადახდა, ეგ ამის ძალიერ კარგი და კეთიანი ქალი და თავის სიკაცხელში მხოლოდ ეგ ვითი შევიღამა მოახლნა, რომლისთვისაც ჩვენ დღეს ვსამართლებთ. კნენისავეა ჯავრის ამოყრა ამტკიცებს იმის კეთილ-მყოფელობას. ღირსია იგი პატივისცემისა, რომ არავის არ აძლევს ნენაში შეურაცხყოფისას.

ვათაებ ჩემს სიტყვას და აღვიარებ, რომ მოხსენებულ საბარბოდებლო ოპქში დანაშაულობა არის ნაწილი. ამასთანავე მივიტოვებ ვიხიულობა, რომ მოხსენებულ საბარბოდებლო ოპქში დანაშაულობა არის ნაწილი. ამასთანავე მივიტოვებ ვიხიულობა, რომ მოხსენებულ საბარბოდებლო ოპქში დანაშაულობა არის ნაწილი. ამასთანავე მივიტოვებ ვიხიულობა, რომ მოხსენებულ საბარბოდებლო ოპქში დანაშაულობა არის ნაწილი. ამასთანავე მივიტოვებ ვიხიულობა, რომ მოხსენებულ საბარბოდებლო ოპქში დანაშაულობა არის ნაწილი.

და თუ ეს სასჯელი მძიმე აღმოჩნდება, იმისთვის, რომ, როგორც დამტკიცდა დღეს, თქვენს წინაშე არის მეტად მტკიანობიერად და მიამბრუნებელი სახითის აღმანი და აღადან გვევარი შესაწყარებელი გარემოებაც უნდა დარტო, მაშინ, ბატონო მსაჯულნი, ერთი გზა და ვაქცეპს: იმყოფდეთ-მეთქი შეპირება და პატება სასჯელისა იმის წინაშე, ვინც არის ყველაზე მოწყალე, ვისაც ერთად-ერთს აქვს უფლება მოწყალებისა და პატივისცემისა.

ვათაებ ჩემს სიტყვას და მაინც ვითმეორებ, რომ კნენია ეცენია გარჯაძისამ ჩაიღინა დანაშაულობა და ამ დანაშაულობის ჩადენის დროს იგი სრულიად კუთუბე იყო.

(შედეგ იქნება)

უცხოეთი

საშურანბაში. ამ ხანად მიწვარდა მთელი ევროპა, მხოლოდ საფრანგეთში არ ისვენებენ ბულანელები, არიან ერთი ფატი-ფუტი და ემხადენები ქვეყნის ბედს ჩაიღინა როგორც იმ ხელში. მაგრამ ბულანელობას მობარბოდა ძველებული თავის ხელს აღარ უსაქამ და კრეპაში უღდა. როგორც-კი დაიწყებენ ბულანელები ფატი-ფუტს, ჯარები მაშინვე მხადდება, პოლიცია ფეხზე სდგას, რომ ძალით წაიხრის და ჩააბრუნოს, თუ სადმე უწყისობა რამ მოახდინეს. თავისუფალი რესპუბლიკისათვის ესეთი ქვედა ევროპური სასახელობა, მაგრამ რას უნაშამ იმისთანა ხალხს, როგორც ბულანეცა, დავარი და მხადელი მისთანანი, ან მათგან გამბრუნებულნი და გადარეულნი. ამ დღეებში გენერალი ბულანე ტურქში წაბრძანებულა თავის ამალით: ნაკე-ლებთან-ლაგრითი და იქ ერთს წვეულებასზე დიდი სიტყვა წარმოთქვამს. მობარბოდა დაფუქრება და მოეწინა-და, რომ თუ ვინცაბაა უწყისობა რამ მოხდარყო, ჯარი და პოლიცია მხად ჰყოლიდა. უწყისობა არა მოხდარა, თუმცა გენერალის ბეგრადან დიდის ამათი დახეუნენ გზაშადა და თვით ტურქმა. წვეულება სალომის-სათუნე დაიწყო, პირველად ნაკე-ლიანბარცა, ნაკეს შემდეგ ბულანე წავიდნენ და ვადაბა გათათებელი ქიანური.

ჩვენია ერასთანა დასი ვართო, რაც ნაკემა სიტყვა, ეგ ამ დღის სწავლა-მოადრეობს და არა ერთის ვისიმე. იმ დანამა მე ამირჩია მეთავადლო. აი რა მოადრეობა ამ დღის მოადრეობა: განვამტკიცებო ჩრსუბლოცა, ადვოკატული მითარობის უფლება, უსრუნველ-ვყოთ თავისუფლობა. ისინი, ვინც წუბრედლებსვითი მიხანებთან ქვეყნას და ხელიდამ არ უშეშენ მართვის სასქეს, თუმცა ქვეყნას არა ჰსურს, გაუმძაღრა ხალხია, წარმტკიცებენ არიან უფლებას; ისინი ამახინჯებენ საყვედლოთა კენქის-ყრის სასქეს და თვალს უშეგებენ; ისინი მტარავალი არიან და მე მამტყუებენ, რომ მავს დიქტატორება უნდა. ის-კი არა თუ, ამით უნდათ ყველას თვალს აუხან, რომ მათი საზოგადოარი დიქტატორება არავინ შეამჩნიას; ისინი მამბრუნებენ და მამყენენ, რომ ითიან მე კავშირი ვაქცეპს როაოლისტ-იმპერიალისტებისთან, მიუხედავად იმისა, რომ მათი გვაქცეულია და დავალუბერია ჩრსუბლოცა.

ისინი სტყუიან, როცა ესეთს ხორკითულს ბრალსა მტყუენ. რესპუბლიკა! ზამ მარტო ისინი უტყუადენენ წინადა და უტყუადენ დღესაც სახელს ამ რესპუბლიკას თავიანთი პოლიტიკით, რომელიც მხოლოდ სხვათა დენაზე და ცერბო თავ-მოყვარების ინტერესებზე და მყარებაზეა. აბა როგორ შეიძლება, რომ ერთი, თუ უფროს რესპუბლიკა, ზოლით არ ექცეოდეს იმით, ვინც დასახიარა საყოველითო კენქის ყრა, ვინც თვით ერის წარმომადგენლებიცა იქ სტეს ახებს, ვინც მოწინააღმდეგელობა ყმობასა და მონობაში ჩაადლოს ქვეყანა, განსაკვირველია, რომ ერთი მისხანებზე, როცა მხედებს, რომ გამგებლები ქვეყნისა ერთმანერთ შორის იყოფენ საფრანგეთს და მუღობათ მღლეჯენ თვითათვის სახელმწიფო ხაზინადმ ერის ქონებას და დოლეობს? რაი-ცა შემეხება მეო, განაგრბო ბულანეცემ: მე რესპუბლიკის დახობას-კი არა ვნატობ, როგორც ავრკეთობენ ჩემი კოლის-მომხდენნი, რათა მით დაჰვარან თავისი დანაშაული, არამედ მიგმობათ ყველა კეთილს მამულიშვილს თავი მოიყარონ ჩემ გარ-შემო მის დასამყარებლად; მის განსაწყნებლად ღვარძილოსან.

მებრალია ამ სიტყვით მამულიშვილებს და არა კეთილშობილ, ვინ არის თითოეული, რა ჩამომავლობისა და წოდებისა. სასქემ იმაშია, რომ ვინც მოდის ჩემთან, მოვიდეს გულ-მყოფელად და უნდაოდეს გამარჯვება ჩემის სასქისა. არა მფობა, რომ ის კონსერვატორები, რომელნიც მე თანამგარბობენ, ჰვიქრობდნენ, ვითომ მე ვესარბივები რესპუბლიკას მხოლოდ იმ აზრით, რომ მე ვერ ვუღალატო. ეს მეტად საწყური იქნება ჩემთვის, იმით კარგად უნდა იცოდნენ, რომ ადვოკატ-საწვეულები, ანუ იმპერიალისტები ვი-ვავალბის გამოიწვევს, თუნდა შე-სადვლებელიც რომ იყოს, ამიტომ ვით ისინი მაინც ჩემსკენ არიან, არიან იმითომ, რომ საშუმბოლის უფრო მეტად აფასებენ, ვიდრე ამას თუ იმ ფორმას გამგებობისს, და ჰკო-ნებენ, რომ რესპუბლიკა, რომელსაც ჩვენ ვიბრუნებთ, ერისაგან იქნებენ შეწყარებულნი და იმდენად როგია-ნად მოწყობილი, რომ შიგ თავისუფ-ლად შეიძლებოდეს ამოსულითკა.

მე შეიძლება არა მინდრო, მამყნის რესპუბლიკა და დარწმუნებული ვარ,

